

תורה שכלמה

מתורתו של הגאון הצדיק רבי שכלמה רוזנר זצ"ל

גליון י"ג
פרשת כי תשא

מענייני הפרשה

טעם ששיבחה תורה משה רבינו על ששיבר לוחות ראשונות, וביאור החילוק בין לוחות ראשונות ללוחות שניות

ומבואר דאמנם על ידי שבירת הלוחות נתחדש להם צער ויגיעה לעסק התורה שבעל פה, אבל השגת התורה שבעל פה הופכת להיות עצם מעצמם ובשר מברשר, והם עצם קדושת ספר תורה, מה שאין כן כשהייתה התורה בלוחות, והם שמרו וקיימוה.

ונראה על פי זה דלזה אמר לו הקב"ה "אשר שיברת", יישר כחך ששיברת, דעל ידי זה נתעצם כח קדושתם של ישראל ומעלתם למעלה ראש.

ובהקדמה לספר שערי יושר [לגאון ר' שמעון שקאפ זצוקלה"ה] ביאר בטוטו"ד ענין מעלת שבירת הלוחות, על פי הגמרא בעירובין (כ"ד א') "אלמלא לא נשתברו לוחות הראשונות, לא נשתכחה תורה מישראל", שסגולה היתה בהם שאם למד פעם אחת היה נשמר בזכרונו, וידע משה רבינו ע"ה שעל ידי זה יכול להיות חילול הקודש נורא, שיזדמן איש מגואל במעשים רעים, ויהא בקי בכל התורה כולה, ולמד מקרבן פסח שנאמר בו "וכל בן נכר לא יאכל בו" (שמות י"ב מ"א), ולכן שברם, כדי שיהיו הלוחות השניות מעשה אדם, והיו תנאים וגדרים לדיעתם, מה שאין כן הראשונים שהיו "מעשה אלהים המה" (שמות י"ב ט"ז).

והנה אמר לו הקב"ה "פסול לך שני לוחות אבנים", רמז לכל מקבלי התורה, שיכין כל איש ישראל לוחות לעצמו, לכתוב עליהם דבר ה', וכפי הכשרתו - כן תהיה קבלתו.

ולפי זה למדנו, כי לפי ערך מעלת האדם ביראת ה' ובמידות - לפי ערך זה יתנו לו מן השמים לקנות קנין התורה. ואם יפול ממדרגתו - לפי ערך זה תשתכח התורה ממנו, כמו שאמרו חז"ל שיש דברים הגורמים לשכחת התורה.

ועל פי זה פירש השערי יושר הגמרא במסכת נדרים (כ"ה א') "לא העשיר משה אלא מפסולתן של לוחות", ולמה לא מצא אופן אחר להעשיר את משה רבינו?

אלא רמז לנו, שראוי לכל מקבלי התורה להפריש עצמם מכל עסקי העולם הזה. וכמו שפרשו רז"ל במסכת עירובין (כ"ה א') על הפסוק, "ולא מעבר לים היא" (דברים ל"א), "לא תמצא [תורה] לא בסחרנים ולא בתגרנים".

מה שאין כן אם היו הלוחות הראשונות קיימים, היה די לאדם לקבוע שעה קלה לתורה, ולעסוק רוב היום במסחר.

ולזה רמז הקב"ה למשה שיזמין פרנסתם לעמלי התורה מתוך עשית הלוחות, מפסולתן של לוחות, ועל ידי זה יתפרנסו.

[ראה עוד בזה בספר מעמד הר סיני (פכ"ח הערה ג' דף ק'), ועוד שם בארוכה (פרק ג') עיין שם].

"ויאמר ה' אל משה, פסול לך שני לוחות אבנים כראשונים, וכתבתי על הלוחות את הדברים אשר היו על הלוחות הראשונים אשר שיברת" (שמות ל"ד א').

ואמרו רבותינו ז"ל (שבת פ"א א'), "אשר שיברת", אמר ריש לקיש, יישר כחך ששיברת. ופירש רש"י: "אשר [שיברת] - אישור, שאישורו ושיבחו על שבירתן".

ונראה הטעם לשבח ששיבחו הקב"ה על שבירתן של הלוחות הראשונים, על פי מה שכתב הבית הלוי (דרוש י"ח) שבלוחות הראשונים הייתה כל התורה כתובה בהם, וזה היה עד שנשתברו הלוחות, וכדאיתא בירושלמי (שקלים פ"ו ה"א) על הפסוק גבי לוחות הראשונות "מזה ומזה הם כתובים" (שמות ל"ב ט"ו), ואמרו בירושלמי שם: "חנינא בן אחי ר' יהושע אומר, בין כל דיבור ודיבור דקדוקיה ואותיותיה של תורה". ואמרו במסכת עירובין (כ"ד א'): "אלמלא לא נשתברו לוחות הראשונות - לא נשתכחה תורה מישראל".

וכתב ה"בית הלוי" (שם) הטעם בזה, כיון שכל התורה היתה כתובה בלוחות, וכשהיו מסתכלים בלוחות היו יודעים כל התורה. אבל אחרי שבירת הלוחות, שלא נתקיים בלוחות השניות "מזה ומזה הם כתובים", על ידי זה נתחדשה להם השכחה בתורה.

והנה בחטא העגל איתא בילקוט (פרשת כי תשא רמז שצ"א): נסתכל משה בלוחות, וראה שפרח הכתב מעליהם, והשליכן מידו. וכו'. באותה שעה נגזרה גזירה על ישראל שילמדו אותה [את התורה] מתוך הצער, מתוך השיעבוד, ומתוך הטלטול, ומתוך הטירוף, ומתוך הדחק, ומתוך שאין להם מזונות. ובשביל אותו הצער שהן מצטערין, עתיד הקב"ה לשלם שכרן לימות המשיח כפול ומכופל, שנאמר "הנה ה' אלהים בחוזק יבוא וזרועו מושלה לו, הנה שכרו אתו ופעלתו לפניו" (ישעיה מ"י). (עכ"ל הילקוט).

הרי שבלוחות השניות נתחדשה שכחת התורה, והלימוד הוא מתוך הדחק והצער, ואי אפשר להשיג כל התורה שבעל פה. אבל נתחדשה לישראל מעלה בלימוד התורה שבלוחות השניות, והיא, דמקודם כשכל התורה היתה בלוחות, היו התורה וישראל שני עניינים, דישראל הם המקיימים את התורה ושומרים אותה, והיו ישראל בבחינת כלי שמונה בו ספר התורה, אבל אחר כך כשניתנה להם התורה שבעל פה, ישראל והתורה חד הוא, וישראל הם בחינת קלף של תורה שבעל פה, וכמו שנאמר "כתבם על לוח לבך" (משלי ג' ג'), וכמו שהקלף של ספר תורה הוא עצם הקדושה, ולא "תשמישי קדושה", כן התורה וישראל כולא חדא הוו.

חכמת שלמה

אנחנו ראינו את התוצאות, את המהות של "אדם גדול", כשלומדים כל יום שנים עשרה ברציפות, בסוף יוצאים ומגיעים להיות ר' שלמה, זצ"ל.

[מתוך דברי הגאון רבי צבי טל שליט"א בהספדו]

מצוה לפרסם מה שר' שלמה זצ"ל גילה, איך אפשר ללמוד כל כך בהתמדה, כמו שראינו אצלו, הוא סיפר, שהוא נכנס בגיל צעיר לסטיפלער זצ"ל, ושאל אותו: "איך אפשר להיות ולהגיע למדרגת אדם גדול?",

אמר לו הסטיפלער זצ"ל: "אם אתה תלמד שנים עשרה שעות ביום, במשך ארבע שנים רצופות, אתה תהיה אדם גדול!", וכך הוא עשה,

החושק בה' יתברך - השי"ת חושק בו

כל חסידיו, כי כפי אשר יכין האדם לבו לחשוק בה', גם הוא יתברך אוהב אותו, וזהו שמסיים הפסוק: "אמונים נוצר ה'".

וכתב השל"ה הק' (פרשת משפטים פרק תורה אור אות כה), שאמרו במדרש והזהיר (פרשת משפטים דף מ"ג ע"א) על הפסוק "ה' צלך על יד ימינך" (תהלים קכ"א ה'), צלך - כצלך. מה צלך אם אתה משחק לו - הוא משחק לך, ואם אתה בוכה לו - הוא בוכה כנגדך, ואם אתה מראה לו פנים זעומות או מסוברות - אף הוא נותן לך כך. אף הקב"ה ה' צלך, כשם שאתה הווה עמו - הוא הווה עמך. ובהתעוררות התחתון מתעורר העליון, וזה מצד מעלה ורוממות גדול שיש לתחתון, שהוא יהיה סיבה לעורר העליון. (עכ"ל השל"ה). וכן כתב בספר עבודת הקודש. ועיין בספר נפש החיים (שער א' פ"ד) מה שכתב בזה, ועיין שם שהביא דברי זוהר הקדוש (פרשת תצוה דף קפ"ד ב'): "אי איהו קיימא בנהירו דאנפין מתתא - כדין הכי נהרין ליה מלעילא. ואי איהו קיימא בעציבו - יהבין ליה האי דינא בקבליה".

[ראה עוד נדבות פי תהלים (לה טו), ועוד שם (פא ז), ועוד שם (קט ה), דברי אגדה בראשית (לו יח), ועוד שם (מב ז, וחלקו הובא ב"תורת שלמה" גליון ב'), עיין שם].

"ודיבר ה' אל משה פנים אל פנים, כאשר ידבר איש על רעהו, ושב אל המחנה" (שמות ל"ג י"א).

כתב האור החיים הק': הכוונה בזה הוא, [כי] כפי שיעור ההכנה שהיה עושה משה להקבלת פני שכנה - לאותו שיעור תהיה ההשגה מפנים העליונים. כי כפי אשר יכין אדם עצמו להשפעת הקדושה - ישיג. ואמרו "כאשר ידבר איש אל רעהו", יתבאר לדרכנו על דרך אומרו "כמים הפנים לפנים כן לב האדם לאדם" (משלי כ"ז ט), פירוש, כי הלבבות ישכילו בנעלם אם לאהוב אם לשנוא, כי כפי אשר יכין האדם לבו לאהוב חבירו, כמו כן יתבונן לב חברו לאהוב אותו. והוא אומר, "כאשר ידבר איש אל רעהו", שלא יאהבו אם לא יכין לבו להיות גם הוא רעהו, כמו כן "דיבר ה' פנים אל פנים". ומעתה יבחין אדם מה הוא עם קונו, אם לבבו יתאוה ויחשוק בה' ובעבודתו - הנה זה סימן כי ה' אהבו. (עכ"ל האור החיים).

ונראה להסביר בזה הפסוק בתהלים (ל"א כ"ד): "אהבו את ה' כל חסידיו, אמונים נוצר ה' ומשלם על יתר עושה גאוה", וכוונת הפסוק: "אהבו את ה'".

פניני שלמה

שלושת המעלות בלימוד התורה

כתב ה"אור החיים" הק' בפרשת בחוקותי (ויקרא כ"ו ט"ז):

דע כי התורה תסגל שלשה מעלות טובות בנפש אדם, הראשונה: באמצעות עסקה להיותה אש, מצרפת הנפש ומטהרת אותה, לבל תצטרך לרדת שאול לצרפה. ולזה אין אור של גיהנם שולט בהם (הגינה כ"ז א'), כי אשה [של התורה] גדול מכח אש גיהנם, ואין תחלואי הנפש שבהם שולט אור של גיהנם. וכו'.

והמעלה השנייה: שמאירה [את] העיניים, כי יש לך לדעת, כי צריך אור גדול לעיני כל ישראל כדי שיוכלו ליהנות מזיו השכינה למעלה, והאדון באהבתו אותנו נתן לנו התורה שנקראת אור, דכתיב "ותורה אור" (משלי י' כ"ג), כדי שבאמצעותה יגדל כוח אור עינינו. וכו'.

והמעלה השלישית: כי דברי תורה משמחי לב, דכתיב "פקודי ה' ישרים משמחי לב" (תהלים י"ט ט'), וכתוב "ולישירי לב שמחה" (תהלים צ"ז י"א). עכ"ל האור החיים.

ונראה לבאר כי שלושת מעלות אלו נרמזו בפסוקים בספר תהלים (י"ט ח' ט'): "תורת ה' תמימה משיבת נפש, עדות ה' נאמנה מחכימת פת. פיקודי ה' ישרים משמחי לב, מצות ה' ברה מאירת עיניים".

כנגד המעלה הראשונה, שבאמצעות עסק התורה להיותה אש, מצרפת נפש האדם, על זה כתיב: "תורת ה' תמימה משיבת נפש", שהיא

משיבת הנפש למקומה על ידי שמצרפת הנפש ומטהרת אותה, ובה היא משיבה לאדם את הנפש.

וכנגד המעלה השלישית, שדברי תורה משמחי לב, נאמר: "פקודי ה' ישרים משמחי לב", התורה נותנת שמחה.

וכנגד המעלה השנייה, שהיא מאירה את העיניים, ליכות להיות מזיו השכינה, על זה נאמר: "מצות ה' ברה מאירת עיניים", שנוכל ליהנות מזיו שכינתו.

זהירות מהרגלים ומידות מגונות

נאמר בתהלים (י"ח מ"ב): "ישועו ואין מושיע, על ה' ולא ענם". ובביאור הפסוק כתב רש"י (תהלים י"ח א'): "ר' שמואל בר נחמני אומר, לעתיד לבא כל אומה קוראה לאלהיה ואין עונה, וחוזרין וקוראין להקב"ה, ואומר להם: "אילו אלי קראתם תחילה - הייתי עונה אתכם, עכשיו עשיתם עבודת גלולים עיקר, ואותי טפילה, לפיכך איני עונה", שנאמר "ישועו ואין מושיע", זו עבודת גלולים, ואחר כך "אל ה' ולא ענם".

ולכאורה יש להבין הנהגת העכו"ם, שהרי לעתיד לבוא ידעו אומות העולם האמת, וכי ה' הוא האלהים, ולמה יקראו הגויים לאלהי כזב קודם, ורק אחר כך יבקשו מהקב"ה?

ונראה על פי מה שסיפר הגאון ר' אליהו לאפיאן זצ"ל, שאמר לו הדיבוק, שנפטר מן העולם עם ההרגלים המגונים שלו [אם לא

עשה תשובה], ולעתיד לבוא, כפי אשר התנהג כאן - יתנהג שם.

לפיכך כל אומה משועת קודם לאלוהיה, שכך הרגילו עצמם בעולם הזה.

שויתי ה' לנגדי תמיד

כתב הפלא יועץ (ערך זכירה): "זכור יזכור לקיים שויתי ה' לנגדי תמיד, ולהתעורר ליראה ולאהבה את ה' הנכבד והנורא ולדבקה בו, בכל עת ובכל רגע אם יוכל, ולומר כפעם בפעם פסוקים המעוררים, כגון שויתי ה', אשרי איש שלא ישכחך, וכדומה".

והפסוק אומר, "שויתי ה' לנגדי תמיד, כי מימיני בל אמוט" (תהלים ט"ז ח'), וככל שירבה לזכור ולא ישכח אותו יתברך, כן יתקיים בו "כי מימיני בל אמוט", לעזבני לבל אמוט. כמו שמבואר ברש"י (תהלים שם).

תפלה בקול בכיה

כתיב בתהלים (י' ט'): "סורו ממני כל פועלי אוון, כי שמע ה' קול בכי". ופירש השל"ה הקדוש (ח"ג עמוד התפלה), דאפילו רק קול בעלמא כעין בכיה, נחשבת לפני הקב"ה כבכיה ממש, אשר שעריה לא ננעלו (ברכות ל"ב ב').

ובזה ביאר בספר תהילות מהרי"ץ הפסוק בתהלים (י"ח ז'): "בצר לי אקרא ה', ואל אלוהי אשוע, ישמע מהיכלו קולי, ושועתי לפניו תבוא באוזניו", דכוונת הפסוק "אשוע", היינו תפלה בקול בכי ותחנונים.

"וְכַאֲשֶׁר תִּקְוֶם מִן הַסֶּפֶר - תְּרַחֵפוּ בְּאֲשֶׁר לְמִדַּת אֵם יֵשׁ בּוֹ דָּבָר אֲשֶׁר תּוֹכַח לְקִיּוּמוֹ" (איגרת הרמב"ן)